

GINO BARTALI

Itálie

Gino Bartali (18. července 1914 – 5. května 2000) byl vítěz několika Grand Tour. Pro katolickou víru a postoj proti fašistickému režimu byl přezdíván Pobožný Gino. V pozdějších fázích kariéry dostal přezdívku Il Vecchio, Stařec, jelikož závodil v té době do nevídaného věku čtyřiceti let. Před druhou světovou válkou se řadil mezi nejslavnější italské cyklisty. Do roku 1939 vyhrál dvakrát Giro d'Italia (1936 a 1937) a jednou Tour de France (1938). Po válce přidal další dvě vítězství z těchto akcí. Giro opanoval v roce 1946 a Tour v roce 1948. Druhé vítězství ve Francii získal přesně deset let od prvního. Dodnes je to nejdelší časový

interval mezi celkovými vítězstvími na Tour⁷. Mezi další významné úspěchy patří tři vítězství v Kolem Lombardie (1936, 1939 a 1940), čtyři v Milán – San Remo (1939, 1940, 1947 a 1950) a stejné množství zlatých medailí z italského šampionátu (1935, 1937, 1940 a 1952). Během druhé světové války dělal poslíčka místnímu odboji a podílel se na záchraně stovek Židů z okupované Itálie. V pozdějších letech kariéry se stal jeho největším rivalem krajan Fausto Coppi a spolu s ním rozdělil diváckou veřejnost na dva nesmiřitelné tábory.

Počátky a amatérská kariéra

Bartali pocházel z malé vsky Ponte a Ema, zhruba čtyři kilometry vzdušnou čarou od toskánské Florencie, narodil se jako třetí ze čtyř dětí. Otec Torello a matka Giulia přivedli na svět ještě starší dcery Anitu s Natalinou a mladšího bratra Giulia. Tatínek se střídavě živil jako zedník, rolník nebo dopravce stavebního materiálu. Navíc nad ránem zhasínal i pouliční lampy, protože peněz bylo zoufale málo. Jestliže zrovna nebyla některá z těchto sezonních prací po ruce, jezdil s dalšími muži z vesnice do Florencie, tam vyzvedávali od bohatých měšťanů špinavé oblečení a svázeli je do Ponte a Ema. Ve vsi je jejich manželky praly v potoce a muži je vyprané vraceli zpět a tím si alespoň něco málo přivydělávali. Když si to situace žádala, věnovala se praní i Giulia. Ta si kromě práce na poli přivydělávala ještě výrobou krajek pro movité florentské ženy.

Poslední šestý rok základní školy musel malý Gino absolvovat ve Florencii, jelikož škola v jeho rodišti končila pátou třídou. Otec rozhodl, že do školy bude jezdit na kole, na které si ovšem musel sám vydělat, protože jeho staré kolo, na kterém se malý Gino proháněl po okolí, bylo moc velké. Pro syna našel práci u místního farmáře. Vidina nového kola byla tak velká, že práci přetrpěl, a když měl na konci léta s otcovou pomocí dostatek peněz, pořídil si sice opotřebované a rezavé, ale první kolo, kterému mohl říkat vlastní. Druhou podmínkou k pořízení kola bylo, že zbožný Torello přihlásí Gina do náboženské organizace Azione Cattolica a obrátí ho na víru. Ve třinácti letech začal Gino pracovat v cyklistickém obchodě ve Florencii. Kromě něho tam pracoval i jeho bratranec Armando Sizzi. Právě ten ho seznamoval s místními jezdci a cyklistickými nadšenci, kteří do obchodu přiváželi k opravám kola a celé dny si vyprávěli historky ze sportovního i osobního života.

Mezi těmito lidmi byl i Giacomo Goldenberg, mladý Žid od Kišiněva, a ten později zásadně vstoupil do Bartaliho života. Několikrát týdně pomáhal po škole i v cyklistickém obchodě v Ponte a Ema vedeném Oscarem Casamontim, amatérským jezdcem a mechanikem. Po první společné vyjížďce Casamonti žasl nad mladíkovou výkonností a naléhal na jeho rodiče, kteří cyklistice nakloněni nebyli, aby

⁷ Platné k ročníku 2023.

ho nechali závodit. Při jedné ze zimních her s kamarády z Ponte a Ema zůstal Bartali několik hodin až po hlavu zakopán ve sněhu. Když ho matka objevila, byl silně podchlazen a verdikt doktora byl jednoznačný. Akutní zápal plic způsobil poškození Ginových hlasivek. Trvalo šest měsíců, než se mu hlas vrátil. Den po Ginových sedmnáctých narozeninách, 19. července 1931, se zúčastnil svého prvního závodu. O několik dní dříve se totiž ozval mladší bratr Giulio, že by chtěl jet závod na kole. V tu chvíli se neoblomný tatínek zlomil a prohlásil, že má-li někdo z rodiny závodit, bude to starší z bratrů.

V cíli byl Gino první a mohl slavit vítězství. To mu bylo obratem odebráno, protože závod byl pouze pro jezdce do šestnácti let. Díky svým výkonům si vysloužil místo v amatérském sportovním klubu L'Aquila di Ponte a Ema. Tréninky a stále nové díly na nekvalitní bicykl ho stály tolik, že mu plat přestával stačit. Proto se jednoho dne rozhodl a začal svým soupeřům prodávat vítězství za to, že mu dají odměnu za první místo. Nejednou se tak stalo, že domů přinesl cenu za první i druhé místo a tatínek přestal konečně naříkat, že na cyklistice rodina trátí. Když se to dozvědělo vedení Aquily, nabídlo mu za každý závod startovné 50 lir (odpovídajících běžné částce za vítězství). Gino se tak mohl opět soustředit pouze na sebe a začít získávat prvenství. Každé ráno cvičil, osvojoval si techniku zpomalení dechu a pronikal do světa výživy v té době považované pro vrcholové sportovce za zdravou.

Čím větší kalorický výdej, tím větší musí být váha přijaté stravy. K snídani espresso a chleby s marmeládou nebo medem. K obědu rýže nebo těstoviny se sýrovou omáčkou a pořádný kus masa. Odpolední svačina zahrnovala panini na sladký i slasný způsob. Při vícedenních závodech byl schopen během etapy spořádat tučtý syrových vajec a v hotelu celého králíka nebo kuře. Byl natolik posedlý čísly ve svých denících, že mu lidé z okolí dali přezdívku Účetní. Během závodů nesčetněkrát zaútočil a zase zpomalil, aby mohl sledovat reakce soupeřů a pozorovat jejich slabiny, jichž by posléze mohl využít. O čtyři roky později měl na kontě 44 vítězství a přestoupil mezi profesionály jako nezávislý jezdec.

Profesionální kariéra

1935: smlouva se stájí Frejus a první úspěchy

Mezi profesionály překvapil hned zkraje roku čtvrtým místem v Milán – San Remo. V cílovém spurtu bojovala o vítězství čtveřice domácích jezdců v úniku. První prolal pásku Giuseppe Olmo s tím, že všichni tři ostatní soupeři projeli cílem v totožném čase a s minimálními rozdíly vzdálenosti. Bartali obratem podepsal smlouvu u stáje Frejus. Ze začátku se musel samozřejmě spokojit s pozicí gregaria, což mu činilo problémy. Kolikrát byl kárán šéfy týmu, že jezdí na vlastní pěst a nepomáhá svému lídrovi. V květnu byl vybrán jako dvorní Martanův domestik pro Giro

d'Italia. Ve svých dvaceti letech skončil celkově na sedmém místě. Byl prozatím sice slabším časovkářem, ale o to lepším vrchařem, neboť dokázal vyhrát horskou klasifikaci. Krátce poté triumfoval v silničním závodě italského šampionátu. Mezi další úspěchy se zařadilo třetí místo v závodě Kolem Lombardie, v němž vyhrál Enrico Mollo a druhý skončil Aldo Bini.

1936: přestup do týmu Legnano, vítězné Giro a smrt milovaného bratra

Pro novou sezonu Bartali podepsal smlouvu v týmu Legnano za 22 tisíc lir ročně. Změnu zaměstnavatele zdůvodňoval především tím, že v novém prostředí bude moci jezdit sám za sebe a své výsledky. Za honorář, který pětinasobně převyšoval průměrnou mzdu dělníka, nechal postavit rodičům nový dům blíže Florencii. Italský premiér Benito Mussolini začal s agresivní fašistickou rétorikou vůči zbytku Evropy a Itálii začala postupně svírat politická izolace, v budoucnu ústící v jediné spojení v podobě Německa a Japonska. Na start Gira se nepostavil žádný cizinec, a aby vůdce předvedl italskou nadřazenost, nedovolil startovat žádnému Italovi na Tour. Bartali byl v Itálii lídrem svého týmu a jedním z favoritů na celkové vítězství. Ještě větším byl Giuseppe Olmo z Bianchi, držitel nedávno stanoveného rekordu v hodinovce. Výborný tempař, ale o to slabší vrchař. Během prvních osmi etap Gira se v čele závodu střídali Olmo a Bini.

Bartali byl průběžně sice až devátý, ale pouze s půlminutovou ztrátou. V deváté etapě je čekala první apeninská horská zkouška končící ve střední Itálii, konkrétně ve městě Aquile. Bartali tam při stoupání začal svým soupeřům ujíždět. Rozhodující útok učinil v úseku Svolte di Popoli, čtyřicet kilometrů před cílem. Do něj dojel s náskokem větším než šest minut a poprvé v kariéře se oblékl do růžového dresu pro vedoucího závodníka. Olmo ztratil osm minut, Learco Guerra deset. Vyhrát dokázal i sedmnáctou odpolední etapu v okolí severoitalského jezera Garda a následující osmnácté dějství. Proto uhájil vedení a závod vyhrál celkově. Navíc přidal triumf v horské klasifikaci a Legnano bylo nejlepší mezi týmy. Navzdory deseti etapovým vítězstvím dojel Olmo druhý se ztrátou přes dvě a půl minuty. Třetí skončil Saverino Cavanese bezmála osm minut pozadu.

O týden později jel devatenáctiletý bratr Giulio regionální závod v Toskánsku. Při jednom ze sjezdů se na trati nečekaně zjevilo auto. Giulio jel v úniku s dvojicí soupeřů, jenže ti se stačili vyhnout. On to bohužel nestihl a v plné rychlosti do vozu narazil. Jakmile se starší z bratrů vrátil do Florencie, již na nádraží mu přítel řekl, co se stalo, a oba spěchali do nemocnice. Giulio prodělal řadu operací, krev mu daroval osobně i Gino, ale stav se nelepšil a jedna z posledních vět, které Giulio bratrovi řekl, byla, aby nebyl smutný, protože takové věci se prostě stávají. Ginův bratr zemřel 16. června po dvou dnech strávených v nemocnici. Jako reakci na toto neštěstí Gino přemýšlel o ukončení kariéry. Naprosto se zhroutil, odstěhoval se do opuštěného

domu na pobřeží a nechal v domě svých rodičů postavit malou kapli zasvěcenou Giuliovi.

Ještě více prohloubil své náboženské aktivity, i několikrát denně se modlil k Bohu za bratrovu duši a žádal ho o rady, jak naložit se svým životem. Tolikrát s bratrem snili o tom, jak budou dominovat společně světové cyklistice a během závodů si pomáhat. Oba rodiče ho prosili, aby s cyklistikou skončil, a on to velmi vážně zvažoval. Z hlubokého žalu se do sedla vrátil s pomocí přátel, cyklistických kolegů a nové přítelkyně Adriany až v průběhu září na mistrovství světa v silničním závodě a v něm skončil na sedmém místě. Sezónu ukončil listopadovým vítězstvím v Kolem Lombardie, byl tam nejrychlejší po spurtu tříčlenného úniku.

1937: obhajoba Gira a nucená účast na Tour de France

Na začátku roku chytil Bartali kvůli tréninku ve sněhové bouři další zápal plic. I tak za pouhých šest týdnů stál na startu Gira. Do růžového se v tomto ročníku oblékl poprvé po etapě 5a, premiérové týmové časovce na šedesát kilometrů. Hned v další etapě o něj sice přišel ve prospěch Giovannioho Valettiho, ale po horské časovce na Terminillo v etapě 8a jej uzmul zpět. Do konce ročníku přidal vítězství v horských etapách 10, 16 a 17 a v Miláně měl na druhého Valettiho náskok přes osm minut. Třetí Enrico Mollo ztratil přes sedmnáct a půl minuty. Corsa rosa tak vyhrál podruhé v řadě a potřetí opanoval horskou klasifikaci.

V mezidobí mezi Girem a Starou dámou vzrůstal v Itálii vliv Il Duceho a jeho fašistické strany. Ta na Bartaliho tlačila, že i přes ohromnou únavu z Gira musí ve Francii startovat a pokusit se o vítězný double Giro–Tour, který se doposud nikomu v historii nepodařil. Jen to by byla správná demonstrace síly a propagace fašismu. V hloubi duše o tomto počinu snil závodník také, ale chtěl dbát doporučení lékařů, že ho onemocnění z počátku roku natolik oslabilo a aby své záměry přehodnotil a o rok je odložil. Na jezdce tlačil jak ministr sportu Antonelli, tak předseda italského olympijského výboru Achille Starace. Ten mu dokonce vyhrožoval, že neuposlechne-li, bude zbaven závodní licence a odsouzen za odepření poslušnosti.

Bartali, sympatizující s katolíky a odpůrce fašistického režimu, nakonec s vidinou profesní sebevraždy v případě nesouhlasu svolil a potvrdil účast. Po třetí etapě ztrácel více než osm minut. V sedmé etapě předvedl heroický výkon. Opanoval výjezd do průsmyku Galibier, do cíle v Grenoblu dojel první a dostal se do průběžného vedení, a tudíž si poprvé v životě vyzkoušel žlutý dres průběžně vedoucího jezdce. Hned druhý den poznal, jak je štěstěna vrtkavá. V etapě z Grenoblu do Briançonu při přejezdu mostu spadl jeho domestik Jules Rossi a Bartali ve snaze se mu vyhnout skončil v řece. Roger Lapébie, případný vítěz ročníku, k této příhodě řekl: „V údolí vedoucím do Briançonu jsem zahlédl nehodu, do které byl zapojen i muž ve žlutém. Při přejezdu dřevěného mostu nezvládl Rossi své kolo a spadl. Bartali

jedoucí v těsném závěsu již nestihl pořádně zareagovat. Strhl řídítka a spadl tři metry hluboko do řeky.“

Týmový kolega Francesco Camusso ho vytáhl zpět na vozovku a společnými silami zdolali posledních třicet kilometrů do cíle. Bartali měl poraněnou paži, koleno a silné problémy s dýcháním způsobené úderem do hrudníku. Na vítěze ztratil devět minut, ale stále si udržel své průběžné vedení. Při deváté etapě přes Izoard, Vars a Allos trpěl silnými bolestmi, zaostal o dvacet dva minut a ze žlutého ho vysvlékl Belgičan Sylvère Maes. V Marseille přišlo nevyhnutelné a ze závodu odstoupil. Než závod opustil, sdělil osobně tuto informaci řediteli závodu. Henri Desgrange byl situací dojat a Bartalimu řekl: „Jsi první jezdec, který za mnou v případě odstoupení přišel a tuto informaci mi řekl. Jsi dobrý člověk. Gino, uvidíme se příští rok a ty vyhraješ.“ Věci na pravou míru uvedl Bartali až po konci své kariéry.

Ze závodu byl donucen odstoupit fašistickou stranou, jmenovitě předsedou Achillem. Její šéf se obával, že by špatným výkonem poškodil jméno země. „Byl jsem zdrcen. Před Tour mi doktor poradil, abych nestartoval, a oni mě donutili. Když jsem chtěl v závodě zůstat a poprat se s příležitostí, přikázali mi vzdát,“ vzpomínal Bartali. Od září do konce sezony si spravil chuť při domácích podnicích. Opanoval Giro del Lazio, Giro del Piemonte a italský šampionát. V Závodě padajícího listí byl nejlepší Aldo Bini. Bartali byl poté nejrychlejší ze spurtu pětičlenné skupiny pronásledovatelů a dojel si pro druhé místo. Na stupních vítězů je doplnil třetí Aimone Landi.

1938: první vítězství na Tour

Bartali si před startem Gira vypracoval tréninkový plán. Sportovní kapitáni, kteří plnili Mussoliniho rozkazy, s ním nesouhlasili. Dle vůdce se nesmělo plýtvat silami v Itálii, jenže jezdec se musel na Starou dámu připravit. Pouze v tomto závodě mohl dle jeho mínění ve světě pozvednout prestiž Itálie, které zbyl již jen jediný ekonomický partner, Německo. Cestu na Starou dámu zahájila italská reprezentace 29. června na turínském nádraží. Ještě noc předtím chodil Bartali po hřbitově v Ponte a Ema a mluvil se svým zesnulým bratrem. Žádal ho celý nervózní o radu, co si počít, kdyby nevyhrál a režim ho chtěl potrestat. Pohodlný lůžkový vlak jezdce kolébal až do druhého dne, kdy je krátce po deváté ranní vyložil v Paříži. Tým byl ubytován v hotelu Pavillon Henri IV na západním předměstí města nad Seinou, v hotelu, který byl v minulosti palácem Ludvíka XIV a místem, kde Alexandre Dumas napsal své romány *Hrabě Monte Christo* a *Tři mušketýři*.

Ve Francii stál na startu závodu v týmu, jehož ředitelem byl Costante Girardengo, jenž svého svěřence plně podporoval. Pravidla závodu byla jako téměř každý rok změněna. Časové bonifikace klesly a zrušena byla kategorie individuálních jezdců. Startovaly pouze národní týmy s tím, že Francii bylo umožněno postavit na start týmy „B“ (Bleuets) a „C“ (Cadets). Po první horské etapě byl na čele závodu André